

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ പ്രഥമസ്കന്ധേ ത്രയോദശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ പ്രഥമസ്കന്ധേ ത്രയോദശോദ്യായഃ ॥

സൂത ഉവാച

വിദുരസ്തീർഥയാത്രായാം മൈത്രേയാദാന്തനോ ഗതിം |
ഇതാത്യാഗാധ്യാസ്തിനപുരം തയാവാപ്തവിവിത്സിതഃ || 1 ||

യാവതഃ കൃതവാൻ പ്രശ്നാൻ ക്ഷത്താ കൗഷാരവാഗ്രതഃ |
ജാതൈകഭക്തിർഗോവിന്ദേ തേഭ്യശ്ചോപരരാമ ഹ || 2 ||

തം ബന്ധുമാഗതം ദൃഷ്ട്വാ ധർമപുത്രഃ സഹാനുജഃ |
ധൃതരാഷ്ട്രോ യുയുത്സുശ്ച സുതഃ ശാരദ്യതഃ പൃഥ്വാ || 3 ||

ഗാന്ധാരി ഭൃഗുപദീ ബ്രഹ്മൻ സുഭദ്രാ ചോത്തരാ കൃപീ |
അൻയാശ്ച ജാമയഃ പാണ്ഡോർഇതാതയഃ സസുതാഃ സ്ത്രിയഃ || 4 ||

പ്രത്യുജ്ജഥുഃ പ്രഹർഷേണ പ്രാണം തൻവ ഇവാഗതം |
അഭിസംഗമ്യ വിധിവത് പരിഷ്യാംഗാഭിവാദനൈഃ || 5 ||

മുമുചുഃ പ്രേമബാഷ്പൗഘം വിരഹൗത്കന്ധകാതരാഃ |
രാജാ തമർഹയാഞ്ചക്രേ കൃതാസനപരിഗ്രഹം || 6 ||

തം ഭുക്തവന്തം വിശ്രാന്തമാസീനം സുഖമാസനേ |
പ്രശ്രയാവനതോ രാജാ പ്രാഹ തേഷാം ച ശൃൺവതാം || 7 ||

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
അപി സ്മരഥ നോ യുഷ്മത്പക്ഷച്ഛായാസമേധിതാൻ |
വിപദ്ഗണാദ്വിഷാഗ്യാദേർമോചിതാ യത്സമാത്യകാഃ || 8 ||

കയാ വൃത്തയാ വർതിതം വശ്ചരദ്ഭിഃ ക്ഷിതിമണ്ഡലം |
തീർഥാനി ക്ഷേത്രമുഖ്യാനി സേവിതാനീഹ ഭൂതലേ || 9 ||

ഭവദ്വിധാ ഭാഗവതാസ്തീർഥഭൂതാഃ സ്വയം വിഭോ |
തീർഥീകൂർവന്തി തീർഥാനി സ്യാന്തഃസ്ഥേന ഗദാഭൂതാ || 10 ||

അപി നഃ സുഹൃദസ്നാത ബാന്ധവാഃ കൃഷ്ണദേവതാഃ |
ദ്വഷ്ടാഃ ശ്രുതാ വാ യദവഃ സ്വപൂർയാം സുഖമാസതേ || 11 ||

ഇത്യുക്തോ ധർമ്മരാജേന സർവം തത് സമവർണയത് |
യഥാനുഭൂതം ക്രമശോ വിനാ യദുകുലക്ഷയം || 12 ||

നൻവപ്രിയം ദുർവിഷഹം നൃണാം സ്വയമുപസ്ഥിതം |
നാവേദയത് സകരുണോ ദുഃഖിതാൻ ദ്രഷ്ടുമക്ഷമഃ || 13 ||

കഞ്ചിത്കാലമമാവാത്സീത്സത്കൃതോ ദേവവത്സുഖം |
ദ്രാതൂർജ്യേഷുസ്യ ശ്രേയസ്കൃത്സർവേഷാം പ്രീതിമാവഹൻ || 14 ||

അബിദ്രദർയമാ ദണ്ഡം യഥാവദഘകാരിഷു |
യാവദ്യാര ശൂദ്രത്വം ശാപാദ്വർഷശതം യമഃ || 15 ||

യുധിഷ്ഠിരോ ലബ്ധരാജ്യോ ദൃഷ്ട്യാ പൗത്രം കുലന്ധരം |
ദ്രാത്യഭിർലോകപാലാദൈർമുമുദേ പരയാ ശ്രിയാ || 16 ||

ഏവം ഗൃഹേഷു സകൃതാനാം പ്രമത്താനാം തദീഹയാ |
അത്യക്രാമദവിഇന്താതഃ കാലഃ പരമദുസ്തരഃ || 17 ||

വിദുരസ്സദഭിപ്രേത്യ ധൃതരാഷ്ട്രമദാഷത |
രാജൻ നിർഗമ്യതാം ശീഘ്രം പശ്യേദം ഭയമാഗതം || 18 ||

പ്രതിക്രിയാ ന യസ്യേഹ കുതശ്ചിത്കർഹിച്ചിത്പ്രഭോ |
സ ഏവ ഭഗവാൻ കാലഃ സർവേഷാം നഃ സമാഗതഃ || 19 ||

യേന ചൈവാഭിപന്നോഽയം പ്രാണൈഃ പ്രിയതമൈരപി |
ജനഃ സദ്യോ വിധുജ്യേത കിമുതാൻയൈർധനാഭിഭിഃ || 20 ||

പിത്യഭ്രാത്യസുഹൃത്പുത്രാ ഹതാസ്തേ വിഗതം വയഃ |
ആത്മാ ച ജരയാ ഗ്രന്തഃ പരഗേഹമുപാസസേ || 21 ||

അഹോ മഹീയസീ ജനോർജീവിതാശാ യഥാ ഭവാൻ |
ഭീമാപവർജിതം പിണ്ഡമാദത്തേ ഗൃഹപാലവത് || 22 ||

അഗ്നിർനിസൃഷ്ടോ ദത്തശ്ച ഗരോ ദാരാശ്ച ദുഷിതാഃ |
ഹൃതം ക്ഷേത്രം ധനം യേഷാം തദുത്തൈരസുഭിഃ കിയത് || 23 ||

തസ്യാപി തവ ദേഹോഽയം കൃപണസ്യ ജിജീവിഷോഃ |
പരൈത്യനിച്ഛതോ ജീർണോ ജരയാ വാസസീ ഇവ || 24 ||

ഗതസ്യാർഥമിമം ദേഹം വിരക്തോ മുക്തബന്ധനഃ |
അവിജ്ഞാതഗതിർജഹ്യാത് സ വൈ ധീര ഉദാഹൃതഃ || 25 ||

യഃ സ്വകാത്പരതോ വേഹ ജാതനിർവേദ ആത്മവാൻ |
ഹൃദി കൃത്യാ ഹരിം ഗേഹാത്പ്രവ്രജേത്സ നരോത്തമഃ || 26 ||

അഥോദീചീം ദിശം യാതു സ്വൈരജ്ഞാതഗതിർഭവാൻ |
ഇത്യോർവാക്പ്രായശഃ കാലഃ പുംസാം ഗുണവികർഷണഃ || 27 ||

ഏവം രാജാ വിദുരേണാനുജേന
പ്രജ്ഞാചക്ഷുർബോധിത ആജമീഡഃ |

ഛരിത്ത്യാ സ്വേഷു സ്നേഹപാശാൻ ദ്രഡിജ്ഞോ
നിശ്ചക്രാമ ഭ്രാതൃസന്ദർശിതാധ്യാ || 28 ||

പതിം പ്രയാന്തം സുബലസ്യ പുത്രീ
പതിവ്രതാ ചാനുജഗാമ സാധ്വീ |
ഹിമാലയം ന്യസ്തദണ്ഡപ്രഹർഷം
മനസ്വിനാമിവ സത്സമ്പ്രഹാരഃ || 29 ||

അജാതശത്രുഃ കൃതമൈത്രോ ഹുതാഗ്നി -
ർവിപ്രാന്നത്യാ തിലഗോഭൂമിരുക്മൈഃ |
ഗൃഹം പ്രവിഷ്ടോ ഗുരുവന്ദനായ
ന ചാപശ്യത്പിതരൗ സൗബലീം ച || 30 ||

തത്ര സഞ്ജയമാസീനം പപ്രച്ഛോദ്വിഗ്നമാനസഃ |
ഗാവൽഗണേ ക്വ നസ്തോതോ വൃദ്ധോ ഹീനശ്ച നേത്രയോഃ || 31 ||

അംബാ ച ഹതപുത്രാസ്ത്വീർതാ പിതൃവ്യഃ ക്വ ഗതഃ സുഹൃത് |
അപി മയ്യകൃതപ്രജ്ഞൈ ഹതബന്ധുഃ സ ഭാർയയാ |
ആശംസമാനഃ ശമലം ഗംഗായാം ദുഃഖിതോപതത് || 32 ||

പിതർയുപരതേ പാണ്ഡൗ സർവാനഃ സുഹൃദഃ ശിശൂൻ |
അരക്ഷതാം വ്യസനതഃ പിതൃവ്യൗ ക്വ ഗതാവിതഃ || 33 ||

സൂത ഉവാച
കൃപയാ സ്നേഹവൈക്ലവ്യാത്സുതോ വിരഹകർശിതഃ |
ആത്മേശ്വരമചക്ഷാണോ ന പ്രത്യാഹാതിപീഡിതഃ || 34 ||

വിമുജ്യാശ്രൂണി പാണിദ്യാം വിഷ്ടദ്യാത്മാനമാത്മാനാ |
അജാതശത്രും പ്രത്യുചേ പ്രഭോഃ പാദാവനുസ്മരൻ || 35 ||

സഞ്ജയ ഉവാച

നാഹം വേദ വ്യവസിതം പിത്രോർവഃ കുലനന്ദന |
ഗാന്ധാർയാ വാ മഹാബാഹോ മുഷിതോസ്തി മഹാത്മഭിഃ || 36 ||

അമാജഗാമ ഭഗവാൻ നാരദഃ സഹ തുംബുരുഃ |
പ്രത്യുമായാഭിവാദ്യാഹ സാനുജോദ്യർചയന്നിവ || 37 ||

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
നാഹം വേദ ഗതിം പിത്രോർഭഗവൻ കൃ ഗതാവിതഃ |
അംബാ വാ ഹതപുത്രാസ്ത്രിതാ കൃ ഗതാ ച തപസ്വിനീ || 38 ||

കർണധാര ഇവാപാരേ ഭഗവാൻ പാരദർശകഃ |
അമാബഭാഷേ ഭഗവാനാരദോ മുനിസത്തമഃ || 39 ||

മാ കഞ്ചന ശുചോ രാജൻ യദീശ്വരവശം ജഗത് |
ലോകാഃ സപാലാ യസ്യേമേ വഹന്തി ബലിമീശിതൂഃ |
സ സംയുനക്തി ഭൂതാനി സ ഏവ വിയുനക്തി ച || 40 ||

യഥാ ഗാവോ നസി പ്രോതാസ്തന്ത്യാം ബദ്ധാഃ സ്വദാമഭിഃ |
വാക്തന്ത്യാം നാമദിർബദ്ധാ വഹന്തി ബലിമീശിതൂഃ || 41 ||

യഥാ ക്രീഡോപസ്തരാണാം സംയോഗവിഗമാവിഹ |
ഇച്ഛയാ ക്രീഡിതൂഃ സ്യാതാം തമൈവേശേച്ഛയാ നൃണാം || 42 ||

യൻമൻയസേ ധ്രുവം ലോകമധ്രുവം വാ ന ചോദയം |
സർവഥാ ന ഹി ശോച്യാസ്തേ സ്തേഹാദന്യത്ര മോഹജാത് || 43 ||

തസ്മാജ്ജഹ്യംഗ വൈക്ലവ്യമജ്ഞാനകൃതമാത്മനഃ |
കഥം ത്വനാമാഃ കൃപണാ വർത്തേരംസ്തേ ച മാം വിനാ || 44 ||

കാലകർമഗുണാധീനോ ദേഹോഽയം പാഞ്ചഭൗതികഃ |
കഥമന്യാംസ്തു ഗോപായേത്സർപഗ്രന്യോ യഥാ പരം || 45 ||

അഹസ്താനി സഹസ്താനാമപദാനി ചതുഷ്ഠദാം |
ഫൽഗുനി തത്ര മഹതാം ജീവോ ജീവസ്യ ജീവനം || 46 ||

തദിദം ഭഗവാൻ രാജനേക ആത്മാർത്ഥനാം സ്വദൃക് |
അന്തരോന്നന്തരോ ഭാതി പശ്യ തം മായയോരുധാ || 47 ||

സോഽയമദ്യ മഹാരാജ ഭഗവാൻ ഭൂതഭാവനഃ |
കാലരൂപോഽവതീർണോഽസ്യാമഭാവായ സുരദ്വിഷാം || 48 ||

നിഷ്ഠാദിതം ദേവകൃത്യമവശേഷം പ്രതീക്ഷതേ |
താവദ്യുമവേക്ഷധ്യം ദവേദ്യാവദിഹേശ്വരഃ || 49 ||

ധൃതരാഷ്ട്രഃ സഹ ഭ്രാത്രാ ഗാന്ധാർയാ ച സ്വഭാർയയാ |
ദക്ഷിണേന ഹിമവത ഋഷീണാമാശ്രമം ഗതഃ || 50 ||

സ്രോതോദിഃ സപ്തദിർയാ വൈ സ്വർധുനി സപ്തധാ വ്യധാത് |
സപ്താനാം പ്രീതയേ നാനാ സപ്തസ്രോതഃ പ്രചക്ഷതേ || 51 ||

സ്താത്യാനുസവനം തസ്മിൻ ഹുത്യാ ചാഗ്നീൻ യഥാവിധി |
അബ്ദക്ഷ ഉപശാന്താത്മാ സ ആസ്തേ വിഗതൈഷണഃ || 52 ||

ജിതാസനോ ജിതശ്വാസഃ പ്രത്യാഹൃതഷഡിന്ദ്രിയഃ |
ഹരിഭാവനയാ ധ്വസ്തരജഃസത്തൃതമോമലഃ || 53 ||

വിജ്ഞാനാത്മനി സംയോജ്യ ക്ഷേത്രജ്ഞേ പ്രവിലാപ്യ തം |
ബ്രഹ്മൺയാത്മാനമാധാരേ ഘടാംബരമിവാംബരേ || 54 ||

ധ്വസ്തായാഗുണോദർകോ നിരുദ്ധകരണാശയഃ |
നിവർതിതാഖിലാഹാര ആസ്തേ സ്ഥാണുരിവാചലഃ |
തസ്യാന്തരായോ മൈവാഭുഃ സംന്ധസ്താഖിലകർമണഃ || 55 ||

സ വാ അദ്യതനാദ്രാജൻ പരതഃ പഞ്ചദ്വേഹനി |
കലേവരം ഹാസ്യതി സ്വം തച്ച ഭസ്മീഭവിഷ്യതി || 56 ||

ഭഹ്യമാന്വേഗ്നിദിർഭേഹേ പത്യുഃ പത്നീ സഹോടജേ |
ബഹിഃ സ്ഥിതാ പതിം സാധ്വീ തമഗ്നിമനു വേക്ഷ്യതി || 57 ||

വിദുരസ്തു തദാശ്ചർയം നിശാമ്യ കുരുനന്ദന |
ഹർഷശോകയുതസ്തസ്മാദ് ഗന്താ തീർഥനിഷേവകഃ || 58 ||

ഇത്യുക്ത്യാമാരുഹത് സ്വർഗം നാരദഃ സഹതുംബുരൂഃ |
യുധിഷ്ഠിരോ വചസ്സസ്യ ഹൃദി കൃത്യാജഹാച്ഛുചഃ || 59 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
പ്രഥമസ്കന്ധേ നൈമിഷീയോപാഖ്യാനേ ത്രയോദശോധ്യായഃ ||